

บทที่ 5

สรุปผลการศึกษา อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง เรื่อง การดำเนินการสอนของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศุโขทัย เขต 1 จุดมุ่งหมายของการศึกษาค้นคว้า) เพื่อศึกษา สภาพการดำเนินงานด้านการสอนของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศุโขทัย เขต 1 2) เพื่อเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานด้านการสอนของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศุโขทัย เขต 1 ตามตัวแปร คือ วุฒิการศึกษาระดับโลก และพรรษา โดยกำหนดขอบเขตของการวิจัย ขอบเขตด้านพื้นที่เป็นโรงเรียนที่มีพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนไป ปฏิบัติหน้าที่ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศุโขทัยเขต 1 ซึ่งเป็นพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน จำนวน 93 รูป ตัวแปรที่ใช้ศึกษาค้นคว้าในครั้งนี้ คือ การดำเนินการสอนของพระสอนศีลธรรม ในโรงเรียน ซึ่งได้แก่ 1) ด้านสื่อและวิธีการถ่ายทอด 2) ด้านการทำแผนการสอน 3) ด้านการดำเนินงาน ของโรงเรียนต่อพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน 4) ด้านการวัดผลประเมิน เครื่องมือที่ใช้ในการศึกษา ครั้งนี้ เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check List) การเก็บรวบรวมข้อมูลในส่วนของอำเภอเมืองสุโขทัย อำเภอกงไกรลาศ และอำเภอบ้านด่านลานหอย ผู้ศึกษาค้นคว้าได้นำหนังสือพร้อมแบบสอบถาม ไปถวายพระสอนศีลธรรมและให้โรงเรียน ซึ่งขอความอนุเคราะห์ให้จัดส่งคืนกลับทางไปรษณีย์ ใน ส่วนของอำเภอคีรีมาศ ผู้ศึกษาค้นคว้าได้นำหนังสือพร้อมแบบสอบถามไปถวายพระสอนศีลธรรม และให้โรงเรียน ตรวจสอบแบบสอบถามที่มีความสมบูรณ์เพื่อนำไปใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลได้ 93 ฉบับ คิดเป็น 94 % ผู้ศึกษาค้นคว้าได้สรุปผล อภิปรายผล และข้อเสนอแนะ ดังนี้

สรุปผลการศึกษาค้นคว้า

การศึกษาค้นคว้าด้วยตนเอง เรื่อง การดำเนินการสอนของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศุโขทัย เขต 1 ผู้ศึกษาค้นคว้าได้สรุปผลการศึกษา ดังนี้

1. สภาพการดำเนินงานด้านการสอนของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศุโขทัย เขต 1

การปฏิบัติการดำเนินงานการสอนของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาศุโขทัย เขต 1 โดยภาพรวม พบว่าการปฏิบัติการดำเนินงานการสอนของพระสอนศีลธรรมอยู่ในระดับมาก และเมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านการทำแผนการสอนและ

ด้านการวัดผลประเมินผลสูงสุด รองลงมาด้านสื่อและวิธีการถ่ายทอดและด้านการดำเนินการของโรงเรียนต่อพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนตามลำดับ ซึ่งสามารถสรุปผลรายด้านดังนี้

- 1.1. ด้านสื่อและวิธีการถ่ายทอด รายการการใช้สื่อการสอนประเภทหนังสืออยู่ในระดับมากที่สุด
- 1.2. ด้านการทำแผนการสอน รายการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนตอบสนองต่อเป้าหมายของหลักสูตรอยู่ในระดับมากที่สุด
- 1.3. ด้านการดำเนินการของโรงเรียนต่อพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน รายการสถานศึกษาให้ความร่วมมือต่อพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนถวายโอกาสพระสอนศีลธรรมฯ เข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียนในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาอยู่ในระดับมากที่สุด
- 1.4. ด้านการวัดผลประเมินผล รายการพระสอนศีลธรรมฯ ได้มีการวัดผลประเมินผลแบบประเมินกิจกรรม/ใบงานอยู่ในระดับมากที่สุด

2. เปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานด้านการสอนของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุโขทัย เขต 1 ตามตัวแปร คือ วุฒิการศึกษาทางโลก และพรรษา

เปรียบเทียบการปฏิบัติการดำเนินงานการสอนของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุโขทัย เขต 1 โดยภาพรวม วุฒิการศึกษาของพระสอนศีลธรรมต่างกันทำให้ภาพรวมระดับการดำเนินการสอนของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุโขทัย เขต 1 ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

เปรียบเทียบการปฏิบัติการดำเนินงานการสอนของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุโขทัย เขต 1 โดยภาพรวม พรรษาของพระสอนศีลธรรมต่างกันทำให้ภาพรวมระดับการดำเนินการสอนของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุโขทัย เขต 1 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05

อภิปรายผล

จากผลการศึกษาค้นคว้า เรื่อง การดำเนินงานการสอนของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุโขทัย เขต 1 มีประเด็นที่ควรนำมาอภิปรายผล ดังนี้

1. จากสรุปผลสภาพการดำเนินงานการสอนของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุโขทัย เขต 1 พบว่า การปฏิบัติการดำเนินงานการสอนของพระสอนศีลธรรมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณารายด้าน ด้านการทำแผนการสอนและด้านการวัดผลประเมินผลสูงสุด ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก พระสอนศีลธรรมที่เข้าร่วมโครงการจะต้องเข้ารับ การอบรมสัมมนาตามโครงการก่อนจึงจะเข้าไปปฏิบัติการสอนจริงได้ ดังนั้นท่านจึงมีความเข้าใจถึง

ความสำคัญของการวัดผลประเมินผลว่าเป็นหัวใจหลักอีกประการหนึ่ง ของการจัดการเรียนการสอน ตามระเบียบของกระทรวงศึกษาธิการ ท่านจึงทำการวัดผลประเมินทั้งด้วยตนเอง และร่วมกับครูพี่เลี้ยงมีการทดสอบก่อนเรียนและหลังเรียน มีการประเมินแบบสังเกตพฤติกรรม รายบุคคล การทำงานกลุ่ม และการประเมินกิจกรรม/ใบงาน สอดคล้องกับผลงานของ อนันต์ ศรีโสภ (2534, หน้า. 4) กล่าวว่า การวัดผลประเมินและการประเมินผลมีความสำคัญอย่างยิ่ง เพราะเป็นกระบวนการที่ช่วยตัดสินความมีประสิทธิภาพในการสอน ผลของการประเมิน จะช่วยให้เห็นภาพสะท้อนว่า ครูทำหน้าที่ได้ครบถ้วน และเต็มความสามารถแล้วหรือยังมีส่วนใดบกพร่อง และสมควรได้รับการแก้ไข เพื่อให้การสอนของครูบรรลุเป้าหมายตามความต้องการหรือไม่ ซึ่งสอดคล้องกับผลงานวิจัยของ อวยชิต สี้อยรยงศิริ (2537, หน้า. 20) ได้กล่าวว่า ครูผู้สอนที่มีการประเมินอย่างสม่ำเสมอจะทำให้เห็นทั้งข้อดีและข้อบกพร่องของตน เพื่อนำไปส่งเสริมปรับปรุงการเรียน การสอนดียิ่งขึ้นและยังสอดคล้องกับผลงานของลินด์แมน (Linde man, 1978. p. 23) กล่าวว่า การวัดผลประเมินผลเป็นส่วนหนึ่งที่จะทำให้การดำเนินการสอนของครูผู้สอนมีประสิทธิภาพส่วนในด้าน สื่อและวิธีการถ่ายทอดและด้านการดำเนินการของโรงเรียนต่อพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนมีระดับการปฏิบัติ ต่ำเมื่อเทียบกับด้านอื่น ๆ ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก

2. จากสรุปผลการเปรียบเทียบสภาพการดำเนินงานด้านการสอนของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุโขทัย เขต 1 ตามตัวแปร คือ วุฒิการศึกษาทางโลก และ พรรษา

เปรียบเทียบการปฏิบัติการดำเนินงานการสอนของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุโขทัย เขต 1 โดยภาพรวม วุฒิการศึกษาของพระสอนศีลธรรม ต่างกันทำให้ภาพรวมระดับการดำเนินการสอนของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุโขทัย เขต 1 ไม่แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจาก พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการนั้นพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการนั้นมีคุณสมบัติที่จะต้องมียุติการศึกษาทางธรรม นักรธรรมชั้นเอก ซึ่งเป็นการศึกษาชั้นสูงในการศึกษาแผนกธรรมของคณะสงฆ์ ซึ่งจะต้องใช้เวลาเรียนอย่างน้อย 3 ปีถึงจะจบ การศึกษาในระดับชั้นนี้ ซึ่งต้องเข้าใจว่าการเรียนการสอนพระปริยัติธรรมจะต้องใช้วิธีการฝึกการอ่าน ฝึกการจินตนาการ ฝึกการเขียน ฝึกการบรรยายความ ส่วนใหญ่เป็นครูสอนพระปริยัติธรรมที่ทางคณะสงฆ์แต่งตั้ง ซึ่งก่อนที่จะมีการแต่งตั้งจะต้องมีการอบรมหลักสูตรพระปริยัติธรรมก่อนเช่นกัน พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนส่วนใหญ่มีอายุพรรษามากกว่า 11 พรรษา และมีวุฒิ การศึกษาทางโลกจบชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย กำลังเข้ารับการศึกษาอยู่ที่มหาวิทยาลัยสงฆ์ของ

ประเทศไทย จึงง่ายต่อการศึกษาค้นคว้าและถ่ายทอดองค์ความรู้สู่ผู้เรียนได้ง่ายยิ่งขึ้นด้วย และก่อนที่จะเข้าไปปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียนได้

เปรียบเทียบการปฏิบัติการดำเนินงานการสอนของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุโขทัย เขต 1 โดยภาพรวม พรรษาของพระสอนศีลธรรมต่างกัน ทำให้ภาพรวมระดับการดำเนินการสอนของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาสุโขทัย เขต 1 แตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ .05 ทั้งนี้อาจเนื่องมาจากพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนที่เข้าร่วมโครงการนั้นมีคุณสมบัติที่จะต้องมีความรู้ด้านการศึกษาทางธรรม นักธรรมชั้นเอก ส่วนใหญ่เป็นครูสอนพระปริยัติธรรมที่ทางคณะสงฆ์แต่งตั้งเพื่อมาสอนหนังสือพระสงฆ์อยู่แล้ว ผ่านการอบรมการเทศน์ การพูด การบรรยาย และทุกรูปจะต้องเข้ารับการอบรมสัมมนา เรื่องการทำสื่อการสอนอย่างง่ายโดยใช้วัสดุในท้องถิ่น อบรมการใช้สื่อการสอน วิธีการถ่ายทอดความรู้สู่ผู้เรียน ก่อนที่จะไปปฏิบัติงานจริง และที่สำคัญคือ พระสอนศีลธรรมในโรงเรียนส่วนใหญ่มีอายุพรรษามากกว่า 11 พรรษา และมีวุฒิการศึกษาทางโลกจบชั้นมัธยมศึกษาตอนปลาย กำลังเข้ารับการศึกษาระดับมหาวิทยาลัยสงฆ์ของประเทศไทย จึงง่ายต่อการศึกษาค้นคว้าและถ่ายทอดองค์ความรู้สู่ผู้เรียนได้ง่ายยิ่งขึ้นด้วย ทั้งนี้อาจเป็นเพราะพระสอนศีลธรรมมีทักษะด้านการแสดงพระธรรมเทศนา และการใช้เทคนิคการอธิบายหรือบรรยายโวหารหรือตอบปัญหาในการเรียนที่เกิดขึ้นกับนักเรียนได้อย่างชัดเจน แจ่มแจ้ง ให้ภาษาพูดเหมาะสมเข้าใจง่าย เสียงดังฟังชัด เปิดโอกาสให้ผู้เรียนได้ซักถาม และเสนอความคิดเห็นในขณะที่เรียน รวมไปถึงการจัดกิจกรรมการเรียนการสอนที่ส่งเสริมให้ผู้เรียนนำความรู้ไปประยุกต์ใช้ในชีวิตประจำวันได้ สอดคล้องกับผลงานของ สุมน อมรวิวัฒน์ (2533 : หน้า. 168-170) ที่กล่าวว่า การสอนคือการมุ่งพัฒนาทักษะการแก้ปัญหา โดยอธิบายปัญหาให้เข้าใจแจ่มแจ้ง โดยใช้กระบวนการต่างๆ จำนวนมาก อาทิ กระบวนการคิด (โยนิโสมนสิการ) กระบวนการเผชิญสถานการณ์ กระบวนการแสวงหาความรู้ กระบวนการประเมินค่าและการดำรงชีวิต ยังสอดคล้องกับผลงานของพระธรรมปิฎก (2541 : หน้า. 53) กล่าวว่า เกี่ยวกับตัวผู้สอนที่ต้องมีการเริ่มต้นที่ดี สร้างบรรยากาศให้ปลอดโปร่ง เพลิดเพลิน ไม่ตึงเครียด ไม่อึดอัด ให้เกียรติผู้เรียน ตั้งใจสอน ทำจริงด้วยความรู้สึกว่าเป็นสิ่งที่มีคุณค่า ใช้ภาษากายนิ่มนวล ชวนสบายใจ เข้าใจง่าย ครุมนั้นต้องประกอบด้วยองค์คุณลักษณะของกัลยาณมิตร คือ สร้างความรู้สึกสบายใจ และสนิทสนมชวนให้ผู้เรียนอยากเข้าไปปรึกษา ใต้ถาม ทำให้เกิดความอบอุ่นใจ ยังสอดคล้องกับผลงานของ นิวแมนและเวลซ (อ้างใน Deuer & Hobbs. 2000 : p.3) กล่าวไว้ว่า การสอนคือการจัดการเรียนรู้ ดำเนินการช่วยให้ผู้เรียนเกิดการเรียนรู้ โดยการให้ผู้เรียนเข้าไปเผชิญ

สภาพการณ์จริง ในบริบทจริง และร่วมกันศึกษาเรียนรู้ แสวงหาความรู้ ข้อมูล และวิธีการต่างๆ เพื่อที่จะแก้ไขปัญหาและได้รับผลการประเมินตามมาตรฐานคุณภาพในชีวิตจริง ยังสอดคล้องกับผลงานของดำรง มัชฌมณันท์ (2532, หน้า. 70) กล่าวว่า กิจกรรมการสอนมิได้มุ่งให้ผู้เพียงหลักธรรมหรือทฤษฎี แต่มุ่งเน้นในการปฏิบัติให้มาก จึงอาศัยวิธีการสอนที่หลากหลาย เช่น จัดหาข้อธรรมให้นักเรียนได้อภิปราย ฝึกมารยาทให้ลงมือปฏิบัติจริง เช่น การไหว้ การแสดงความเคารพ จัดหาข่าวในชีวิตประจำวันให้นักเรียนได้วิเคราะห์ และยังสอดคล้องกับผลงานของ ทิศนา ขัมมณี (2543 : หน้า. 17) กล่าวว่า การสอน คือ มุ่งพัฒนาผู้เรียนให้เกิดความรู้ความเข้าใจในเรื่องที่เรียนอย่างแท้จริง โดยการให้ผู้เรียนสร้างความรู้ด้วยตนเอง โดยอาศัยความร่วมมือจากกลุ่ม นอกจากนี้ยังช่วยพัฒนาทักษะกระบวนการต่างๆ จำนวนมาก อาทิ กระบวนการคิด กระบวนการกลุ่ม กระบวนการปฏิสัมพันธ์ทางสังคม และกระบวนการแสวงหาความรู้ ในการที่มีพระสงฆ์เข้าไปปฏิบัติการสอนศีลธรรมหรือสอนวิชาพระพุทธศาสนา เป็นสิ่งที่เกิดขึ้นใหม่ โรงเรียนอาจจะยังปรับตัวไม่ดีนัก ประกอบกับพระสอนศีลธรรมที่เข้าไปปฏิบัติหน้าที่ในโรงเรียน อาจจะไม่เข้าใจถึงระเบียบการปฏิบัติของโรงเรียนหรือระบบราชการ แต่ทั้งนี้ โรงเรียนส่วนใหญ่ก็ยังให้ความสำคัญกับต่อครูพระโดยที่มีการจัดภัตตาหารเพลถวาย จัดบริการน้ำดื่มขณะสอน มีการให้การต้อนรับและแสดงความเคารพ มีการถวายโอกาสให้พระสอนศีลธรรมเข้าร่วมกิจกรรมของโรงเรียนในวันสำคัญทางพระพุทธศาสนาอย่างต่อเนื่อง ซึ่งดังที่กล่าวในตอนต้นว่าเป็นเรื่องที่เกิดขึ้นมาใหม่ จึงต้องมีการพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนที่มีพระสอนศีลธรรมเข้าไปปฏิบัติหน้าที่สอดคล้องกับผลงานการวิจัยของ ปรีชา กันธิยะ (2551, หน้า บทคัดย่อ) ได้ศึกษาเรื่อง “การพัฒนาแบบการบริหารโรงเรียนที่พระมีส่วนร่วมในการสอนศีลธรรม” มีวัตถุประสงค์เพื่อศึกษาสภาพการบริหารโรงเรียนที่พระมีส่วนร่วมในการสอนศีลธรรม และการพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนที่พระมีส่วนร่วมในการสอนศีลธรรม ด้วยกระบวนการวิจัยและพัฒนา ผลการวิจัยพบว่าสภาพการบริหารโรงเรียนที่พระมีส่วนร่วมในการสอนศีลธรรมนั้น ด้านปัญหาในการบริหารโรงเรียนพระมีส่วนร่วมในการสอนศีลธรรมที่พึงประสงค์ ควรบริหารจัดการบุคลากรอย่างเหมาะสม ควรวางแผนร่วมกันทั้งผู้สนับสนุนและผู้รับผิดชอบ ด้านสภาพการจัดหลักสูตรและการสอนศีลธรรม ควรจัดการศึกษาหลักธรรมโดยใช้เทคนิคและวิธีการสอนในรูปแบบต่างๆ โรงเรียนต้องการพระนิเทศโดยตรง มีการอบรมด้านกระบวนการและแนวทางในการเรียนการสอนให้แก่พระสอนศีลธรรม ด้านสภาพการจัดกิจกรรม ควรจัดกิจกรรมอบรมคุณธรรมจริยธรรมในวันสำคัญทางศาสนา ด้านสภาพการบริหารงบประมาณ บริหารงบประมาณโดยเขตพื้นที่การศึกษา ควรจัดงบประมาณให้เพียงพอ ส่วนผลการพัฒนารูปแบบการบริหารโรงเรียนที่พระมีส่วนร่วมในการสอน

ศีลธรรมนั้น ควรใช้รูปแบบหลักการบริหารโรงเรียน ที่พระมีส่วนร่วมในการสอนศีลธรรม และรูปแบบการบริหารงานวิชาการโรงเรียน ที่มีพระมีส่วนร่วมในการสอนศีลธรรมในโรงเรียน

ข้อเสนอแนะ

ข้อเสนอแนะทั่วไป

1. การพัฒนาศีลธรรมให้เยาวชน ภายใต้โครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน ควรเป็นความร่วมมืออย่างจริงจังระหว่างหน่วยงานที่รับผิดชอบหลัก คือ มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย และกระทรวงศึกษาธิการ โดยให้ความสำคัญกับการสร้างแรงจูงใจให้กับพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน เช่น การอำนวยความสะดวกในเรื่องการเดินทาง การเพิ่มค่าตอบแทนในอัตราส่วนที่ช่วยเหลือการประดิษฐ์คิดค้นสื่อในท้องถิ่นมาใช้เองได้
2. ควรเร่งจัดฝึกอบรม เสริมทักษะด้านการเผยแผ่ให้ทั่วถึงครอบคลุมพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน รวมไปถึงการฝึกประสบการณ์การสร้างสื่อประกอบการสอน
3. ควรสร้างระบบความสัมพันธ์เชิงแลกเปลี่ยนให้กับพระสอนศีลธรรม ได้มีโอกาสแลกเปลี่ยนประสบการณ์การสอน ปัญหาและอุปสรรค รวมไปถึงแนวทางหรือเทคนิคที่นำมาใช้แล้วประสบความสำเร็จ

ข้อเสนอแนะเพื่อการศึกษาครั้งต่อไป

1. ควรศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการปฏิบัติงานของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียน เพื่อเป็นแนวทางในการพัฒนาโครงการพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนให้มีประสิทธิภาพมากยิ่งขึ้น
2. ควรมีการวิจัยเพื่อพัฒนารูปแบบที่เหมาะสมสำหรับบทบาทของพระสอนศีลธรรมในโรงเรียนกับการพัฒนานักเรียนในอนาคต